

Recenzija knjige:

The Charter of Fundamental Rights of the European Union and the Employment Relation

DORSSEMONT, Filip, LÖRCHER, Klaus, CLAUWAERT, Stefan, SCHMITT, Mélanie (edit.). The Charter of Fundamental Rights of the European Union and the Employment Relation. Oxford (etc.): Hart, 2019 – 685 str.

»In this book the ETUI Transnational Trade Union Rights (TTUR) Expert Network examines justiciability of social rights and critically analyses the effectiveness of those rights embodied in the EU Charter. Thus, this book completes the trilogy of ETUI TTUR books on fundamental social rights at European level following the publication, also by Hart Publishing, of The European Convention of Human Rights and the Employment Relation (2013) and The European Social Charter and the Employment Relation (2017).« (Hart Publishing).

Knjiga *The Charter of Fundamental Rights of the European Union and the Employment Relation* (Listina Evropske unije o temeljnih pravicah in delovna razmerja) je zadnja od treh knjig izjemne trilogije o temeljnih socialnih pravicah na evropski ravni, ki so jo napisali vodilni strokovnjaki s področja mednarodnega in evropskega delovnega in socialnega prava v okviru ekspertne mreže ETUI TTUR (Transnational Trade Union Rights Expert Network). Trilogijo je izdala ugledna oxfordska založba Hart in poleg pričujoče knjige obsega še leta 2017 izdano knjigo z naslovom *The European Social Charter and the Employment Relation* (Evropska socialna listina in delovna razmerja) ter leta 2013 izdano knjigo *The European Convention of Human Rights and the Employment Relation* (Konvencija o človekovih pravicah in delovna razmerja). Pričujoča knjiga se ukvarja z iztožljivostjo socialnih pravic in kritično analizo njihove učinkovitosti v okviru Litine EU o temeljnih pravicah. Avtorji so knjigo posvetili trem nekdanjim članom ekspertne skupine TTUR, prof. dr. Brianu Bercussonu, legendi mednarodnega delovnega prava in ustanovitelju mreže TTUR ter prof. dr. Thomasu Blanke in prof. dr. Yota Kravaritou. Prav vrhunska avtorska zasedba, pa tudi pregledna struktura knjige, vključno z impresivno bibliografijo in stvarnim kazalom, ki bralcu olajšajo iskanje želene vsebine, so tiste prve reference, ki bralca prepričljivo povabijo k branju že ob hitrem prelistavanju knjige. O pravi vrednosti knjige pa se bralec prepriča takoj, ko se poglobi v zanimivo in poglobljeno vsebino.

Struktura knjige je bila zamišljena v skladu s predhodnima knjigama o ESČP in ESL. Vsebina je razdeljena na dva sklopa. V prvem, splošnem delu so predstavljena temeljna vprašanja dometa in učinkovanja Listine EU, medtem ko so v drugem, posebnem delu analizirane temeljne socialne pravice po posameznih členih. Komentirani in analizirani so tisti členi, ki so posebej pomembni za delovna razmerja (členi 1, 5, 7, 8, 10, 11, 12, 15, 16, 17(2), 20, 21, 23, 27, 28, 30, 31, 32, 33 in 47), medtem ko so členi Listine, ki imajo manjšo zvezo z delovnimi razmerji, obravnavani v okviru drugih členov in ne samostojno.

Prvi, splošni del knjige obsega sedem prispevkov. Najprej je obravnavano vprašanje posebne vloge Listine EU za varstvo temeljnih socialnih pravic, kar vključuje tudi analizo 2., 3. in 6. člena (*Olivier De Schutter*). V nadaljevanju je prikazana vloga in pomen Listine EU za prihodnost Evrope, vključno z izzivi kot so Brexit, Evropski steber socialnih pravic ter razmerje med Sodiščem EU in Evropskim sodiščem za človekove pravice (*Antoine Jacobs*). Tretji prispevek se ukvarja z vprašanjem uporabe Listine EU pri ponovnem uravnoteženju socialnih in ekonomskih pravic oziroma pri iskanju t.i. socialne ustave EU (*Simon Deakin*). V okviru splošnega dela je obravnavan tudi koncept pojma delovnega razmerja (*Joanna Unterschütz*), vprašanje uporabe (51. člen) in dometa (52/1 člen) Listine EU (*Aristea Koukiadaki*), vprašanje razlage in minimalne ravni varstva, zlasti v zvezi s Preambulo, 52(2-7) in 53. členom (*Klaus Lörcher*) ter v zadnjem prispevku še vprašanje postopka pred Sodiščem EU, zlasti razlage členov 263(4) in 267 PDEU z vidika možnih tožbenih strategij za sindikalne organizacije (*Zane Rasnača*).

Drugi, posebni del knjige se posveča analizi temeljnih socialnih pravic iz Listine EU, ki so posebej pomembne za delovna razmerja, pri čemer knjiga sledi strukturi poglavij in členov Listine EU.

Prvo poglavje o dostojanstvu (*Dignity*) obsega dva prispevka; prvi se posveča analizi 1. člena Listine EU o človekovem dostojanstvu (*Barbara Kresal*), drugi pa 5. členu o prepovedi suženjstva in prisilnega dela (*Niklas Bruun, Joanna Unterschütz*).

Drugo poglavje o svobodah (*Freedoms*) vsebuje osem prispevkov: analizo 7. člena o spoštovanju družinskega in zasebnega življenja (*Frank Hendrickx*), analizo 8. člena o varstvu osebnih podatkov (*Frank Hendrickx*), analizo 10. člena o svobodi misli, vesti in vere (*Fleur Laronze*), analizo 11. člena o svobodi izražanja in obveščanja (*Elliot Cobbaut*), analizo 12. člena o svobodi zbiranja

in združevanja (*Antoine Jacobs*), analizo 15. člena o svobodi izbire poklica in pravici do dela (*Simon Deakin*), analizo 16. člena o svobodi gospodarske pobude (*Bruno Veneziani*) in analizo 17(2) člena o pravici do intelektualne lastnine (*Niklas Bruun*).

Tretje poglavje o enakosti (Equality) obsega dva prispevka: analizo 20. in 21. člena o enakosti in prepovedi diskriminacije (*Niklas Bruun*) in analizo 23. člena o enakosti žensk in moških (*Csilla Kollonay Lehoczky*).

Četrto poglavje o solidarnosti (*Solidarity*) obsega šest prispevkov: analizo 27. člena o pravici delavcev do obveščenosti in posvetovanja v podjetju (*Bruno Veneziani*), analizo 28. člena o pravici do kolektivnih pogajanj in ukrepov (*Filip Dorssemont, Marco Rocca*), analizo 30. člena o varstvu v primeru neupravičene odpustitve (*Melanie Schmitt*), analizo 31. člena o poštenih in pravičnih delovnih pogojih (*Klaus Lörcher*), analizo 32. člena o prepovedi dela otrok in varstvu mladih pri delu (*Antoine Jacobs*) ter analizo 33. člena o družinskem in poklicnem življenju (*Csilla Kollonay, Lehoczky, Barbara Kresal*).

Peto poglavje Listine EU o pravicah državljanov v knjigi ni posebej obravnavano, tako da sledi šesto poglavje o sodnem varstvu (*Justice*) s prispevkom, ki analizira 47. člen o pravici do učinkovitega pravnega sredstva in nepristranskega sodišča (*Klaus Lörcher*).

V zaključnem prispevku uredniki knjige (*Filip Dorssemont, Klaus Lörcher, Stefan Clauwaert in Melanie Schmitt*) podajo svoje razmišljanje o pomenu in razvoju temeljnih socialnih pravic v okviru Listine EU. Že uvodoma so izpostavili pomembnost Listine EU o temeljnih pravicah kot najbolj razvitega in celovitega pravno zavezujočega instrumenta s področja človekovih pravic na ravni EU, ki obsega tako civilne in politične pravice kot tudi socialne pravice. Če so v uvodu kritično opozorili na to, da sodna praksa Sodišča EU v zvezi z Listino sicer narašča, da pa se le redko ukvarja s temeljnimi socialnimi pravicami, pa so v zaključku kritiko še zaostрили. Četudi naj bi koncept ureditve vseh temeljnih človekovih pravic, tudi socialnih pravic, enotno v enem dokumentu, sicer formalno presegel delitev na ekonomske in socialne pravice, pa kritično opozorijo, da to razmejevanje implicitno še naprej prevladuje in da sodni spisi Sodišča EU dajejo vtis, da imajo ekonomske pravice precej večjo težo kot pa socialne. Seveda so do tega kritični in ne bi se mogli bolj strinjati z njimi, kot tudi z njihovimi podanimi možnimi rešitvami in pričakovanji glede nadaljnega razvoja učinkovitega uresničevanja temeljnih socialnih pravic na evropski ravni.

Pridružujem se zapisu urednikov knjige, da je upati, da bo » knjiga prispevala k dvigu ozaveščenosti ljudi o vplivu temeljnih socialnih pravic na delovna razmerja in spodbudila akademike in pravne strokovnjake, vključno tudi sodnike na nacionalni in še posebej na EU ravni, da bi sprejeli Listino EU o temeljnih pravicah kot živahen instrument za zaščito in razvoj temeljnih socialnih pravic v Evropi.« (str. 5). Predpogoj za to pa je dobro poznavanje njene materije, zato vas prijazno vabim k branju te odlične knjige.

Dr. Katarina Kresal Šoltes,
Inštitut za delo pri Pravni fakulteti v Ljubljani